

Stappenplan bij houtstookoverlast

‘Je ziet het niet, maar het is er wel...’

Inhoudsopgave

1. Toelichting
2. Inleiding stappenplan
3. Stappenplan voor de gemeente bij overlast door stookoverlast
4. Meer informatie

1. Toelichting

In dit document staat een stappenplan bij houtstookoverlast voor medewerkers van gemeenten. Het maakt onderdeel uit van het voorlichtingsmateriaal houtstook ‘Je ziet het niet, maar het is er wel...’ versie 2021/2022 dat gemeenten kunnen inzetten in de voorlichting over houtstook aan hun inwoners. Naar verwachting wordt begin 2022 wordt deze informatie geactualiseerd.

2. Inleiding stappenplan

In dit stappenplan is opgenomen welke stappen u als gemeente kunt doorlopen, wanneer een of meerdere inwoners van uw gemeente zich melden met een klacht over stookoverlast. Stookoverlast wordt veroorzaakt door particulieren door het gebruik van een open haard, inzethaard, houtkachel of houtstook in de tuin.

Omdat dergelijke klachten vaak gepaard gaan met sociale problematiek in woonwijken is het van belang adequaat te reageren. Het is ook van belang dat de gemeente voldoende op de hoogte is van de schadelijke stoffen in rook en van de gezondheidsaspecten voor -stokers, omwonenden en met name patiënten met een luchtwegaandoening.

Als een burger een verzoek tot handhaving indient, moeten de gewone wettelijke procedures worden gevolgd. Ook daarbij kan dit stappenplan behulpzaam zijn.

Klachten kunnen betrekking hebben op één bron waarover een of meer omwonenden klachten indienen. Het kan in een wijk ook gaan om meerdere bronnen met een of meer klagers. Die situatie wordt cumulatie (van bronnen) genoemd.

Als een burger een klacht indient over geurhinder of gezondheidsklachten vanwege houtstook door particulieren, moet u zich realiseren dat een dergelijke klacht bouwkundige en milieukundige aspecten kan hebben. Het is daarom belangrijk om vanaf het begin als milieudeskundigen en bouwkundigen samen te werken om de klacht goed in beeld te brengen, het stappenplan te doorlopen en eventueel de volgende stappen te zetten. Het is als gemeente erg handig om te beschikken over ervaring en kennis over dit onderwerp. Mogelijk kan de RUD, of een deskundig

adviseur, u ondersteunen met specialistische kennis en expertise, met name op milieukundig en bouwkundig gebied. Voor informatie over gezondheidseffecten kunt u bij de GGD terecht.

Voor situaties met terugkerende hinder wordt als controlemethode het volgende stappenplan voorgesteld. Dit stappenplan is gebaseerd op hoofdstuk 10.2 van het kennisdocument '[Gezondheids- en hindereffecten door houtkachels van particulieren](#)' (STAB, 2019).

3. Stappenplan voor de gemeente bij klacht over stookoverlast

Stap 1: Is er een klacht?

Naar aanleiding van een klacht over hinder van een particuliere kachel wordt de situatie ter plaatse bezichtigd door een toezichthoudend ambtenaar. Mocht op dat moment de kachel niet (meer) branden, omdat de controle te laat plaatsvindt, dan kan een filmopname van de overlastsituatie worden bestudeerd, mits voorhanden.

Stap 2: is de rookgasafvoer in strijd met regels Bouwbesluit?

Eerst zal moeten worden geconstateerd of voldaan wordt aan de technische eisen voor bestaande bouw, zoals opgenomen in paragraaf 3.6.2, 3.7.2 en 3.8.2 van het Bouwbesluit. Het Bouwbesluit is ook van toepassing op veranda's en tuinhuizen. Als hier aan voldaan wordt, is dit geen garantie dat er geen hinder optreedt (dit levert dus geen signaal op), maar bij afwijkingen kan er wel direct worden opgetreden.

Stap 3: is er sprake van verspreiding van de rookgassen (op enig moment) naar de woningen van derden?

Bij deze stap moet de plaatselijke situatie in beeld komen. Begeven de rookgassen zich in meer of mindere mate naar de woning van derden, dan levert dit een signaal op dat er stookoverlast kan optreden. Deze constatering is krachtiger als meerdere (bijvoorbeeld 3) mensen dit gezamenlijk vaststellen. Hiervoor zou een controlepaneel kunnen worden samengesteld. Ter controle of de schoorsteen goed trekt (hetgeen geldt als beginvereiste voor een goede afvoer), zijn de volgende punten van belang:

- Er is een dubbelwandige geïsoleerde afvoerleiding aanwezig voor het gedeelte na de opstelruimte;
- De uittreettemperatuur van de houtkachel is meer dan 200 °C;
- De uittreettemperatuur van de rookgassen uit de afvoerpijp dient hoger te zijn dan 120 °C;
- Het rookkanaal of het schoorsteenkanaal dient een gemiddelde lengte van 6 tot 8 meter te hebben voor voldoende trek.

Stap 4: levert de plaatselijke situatie een belemmerde verspreiding op?

Bij het inspecteren van de plaatselijke situatie hoort een (snelle, niet uitputtende) analyse van de (bebouwde) omgeving. Is er sprake van ongelijkwaardig hoge bebouwing, bijvoorbeeld een schoorsteen bevindt zich op een laag huis, terwijl de omwonenden in hoge huizen wonen? Zijn er bijzondere omstandigheden, zoals een bebouwingkern in een kommetje (dal), of omzoomd door hogere bomen, waardoor plaatselijk de afvoer van rookgassen belemmerd wordt? Indien deze vragen met 'ja' worden beantwoord, dan is dit een signaal dat er stookoverlast kan optreden.

Stap 5: wordt gestookt terwijl een stookalert of negatief advies van stookwijzer.nu geldt?

Vervolgens moet worden vastgesteld of de houtstook plaatsvindt in een periode die

volgens stookwijzer.nu als negatief wordt beschouwd. Aan de hand van de luchtkwaliteitsindex van het RIVM (per gebied van 1x1km is op [deze website](#) aangegeven wat de actuele status is van de luchtkwaliteit in Nederland) en de windkracht en de locatie wordt door stookwijzer.nu een advies gegeven over houtstook.

Als het windstil is, blijft luchtverontreiniging langer hangen. Zeker in de winter, door de vaak stabiele weercondities. Onder de 3 Beaufort (lager dan windkracht 3) wordt afgeraden hout te stoken. Wordt er dan wel gestookt, dan kan er stookoverlast kan optreden. Dit advies heeft landelijk veel draagvlak en wordt ook door STAB als nuttig instrument gezien. De door stookwijzer gebruikte windsnelheid en luchtkwaliteitsindex kan echter afwijken van de lokale situatie, vanwege bijzondere omgevingsinvloeden (invloed gebouwen, bos, geaccidenteerd landschap). Het KNMI en RIVM hebben daarnaast op verzoek van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een Stookalert ontwikkeld. Een stookalert wordt afgegeven door het RIVM om hout stoken af te raden bij zeer ongunstige stookomstandigheden. Het advies geldt voor 24 uur (vooruitkijkend) en geldt per provincie. De Stookwijzer is een gratis toegankelijke tool die op postcodegebied een stookadvies geeft. Bij het afgeven van een stookalert zal de stookwijzer doorgaans een negatief stookadvies geven. Andersom hoeft dat niet. (De Stookwijzer geldt voor een bepaalde locatie, het stookalert geldt voor een hele provincie).

Stap 6: zijn de rookgassen wit, grijs of zwart, is er sprake van geur? Temperatuur voldoende hoog?

Aan de hand van de kleur van de rookgassen kan reeds een inschatting worden gemaakt van de volledigheid van de verbranding en de mate waarin schadelijke stoffen in de rookpluim aanwezig zijn. Vuistregel is: hoe donkerder de kleur van de rookgassen, hoe meer verontreinigingen de rookgassen bevatten.

Van transparante rookgassen kan gesteld worden dat de verbranding nagenoeg volledig is, overeenkomend met zeer goede of goede verbranding uit onderstaande tabel. Er kan of hoeft dan niet verder worden opgetreden.

Volledigheid verbranding	CO	PM₁₀	PM_{2,5}	NO_x	SO₂	C_xH_y	BaP
Zeer goed	< 300	< 20	< 18	100 - 209	12 - 160	< 50	< 0,01
Goed	300 – 1.000	20 - 40	18 - 36			50 - 80	0,01 – 0,05
Voldoende	1.000 – 1.500	40 - 75	36 - 71			80 - 120	0,05 – 0,10
Matig	1.500 – 4.500	75 - 100	71 - 94			120 - 185	0,10 – 0,15
Slecht	4.500 – 10.000	100 - 150	94 - 141			185 – 1.000	0,15 - 0,30
Zeer slecht	>10.000	> 150	> 141	> 1.000	> 0,30		

Tabel: Overzicht van emissieranges in mg/Nm³ van relevante toxische stoffen bij verschillende verbrandingscondities, alle waarden bij 13% O₂ (STAB, 2019)

Witte/grijze, donkere of zwarte rookgassen duiden op niet volledige verbranding en leveren een signaal op dat er stookoverlast optreedt of opgetreden is. Bij donkergrijze of zwarte rook moet de controleur zich afvragen of de juiste brandstoffen worden gebruikt: is er sprake van bewerkt of te vochtig hout of (mee)verbranding van afvalstoffen?

Witte of grijze rook bevat hoogstwaarschijnlijk vocht/water, hetgeen wijst op verbranding van te vochtig hout. Er komen dan ook schadelijke bestanddelen mee. Deze kleuren komen

overeen met matige verbranding uit de tabel.

Donkere of zwarte rook bevat hoogstwaarschijnlijk onverbrande deeltjes zoals stof, black carbon, polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK, met name benzo(a)pyreen (BaP)).

Deze kleuren komen overeen met slechte verbranding uit de tabel.

Zwarte rook duidt op zeer slechte verbranding of verbranding van afval of bewerkt hout.

Met deze simpele kleurwaardering kan een inschatting gemaakt worden van de mate van verbranding en daarmee aan de hand van de tabel indicatief de emissiewaarden worden geschat.

In deze fase moet ook worden geconstateerd of de rookgassen geurend zijn of reukloos.

Als de rooklucht duidelijk te ruiken is, dan is dit ook een indicatie voor stookoverlast.

Onder het voorbehoud dat het volgende technisch (qua locatie) uitvoerbaar is:

Met een warmtebeeldcamera of een infrarood thermometer kan de temperatuur van de uittredende rook of het uiteinde van de schoorsteen/afgasleiding worden bepaald. De temperatuur moet boven de 100 °C liggen en bij voorkeur boven de 120 °C zijn.

Stap 7: wordt er vochtig of bewerkt hout en/of afval als brandstof gebruikt?

Constatering van witte/grijze of zwarte rook levert een geëigend moment op om de brandstof te inspecteren. De APV van de betreffende gemeente dient hiertoe de mogelijkheid te bieden¹. Het is aannemelijk dat door het stoken van te vochtig of bewerkt hout of afvalstoffen sprake is van stookoverlast. Het stoken van afval is verboden. Bij constatering daarvan kan handhavend worden opgetreden.

Stap 8: schat in of er sprake is van zeer goede tot slechte verbranding en bepaal emissiewaarde.

Aan de hand van de kleur of geur van de rookgassen, dient een bijbehorende waarde uit de tabel worden gekozen. Voor matige verbranding (lichtgrijze rook) geldt bijvoorbeeld de waarde van 3,6 miljoen Ou/uur. Uit de tabel volgt welke waarden van andere stoffen hiermee corresponderen.

Stap 9: schat in hoe lang en hoe vaak er gestookt wordt.

Het aantal stookuren per jaar is van belang voor het berekenen van de immissiewaarde. Dit kan bijvoorbeeld worden bepaald op grond van klachtenregistratie. Als standaard bij een eenmalige klacht kan 4 uur per dag worden aangehouden, een gemiddelde stookduur bij particulieren. Wordt er heel sporadisch gestookt, dan levert dit geen signaal voor ernstige stookoverlast op.

Stap 10: licht de stoker voor

Licht de stoker(s) voor over de wijze waarop zij door ander stookgedrag de negatieve effecten kunnen beperken. Gebruik hiervoor het voorlichtingsmateriaal houtstook 'Je ziet het niet, maar het is er wel' 2021/20222 of de website van [Milieu Centraal](#). Bespreek ook de gezondheidsaspecten voor de stoker(s) zelf. Probeer tot een goede oplossing te komen door afspraken te maken over bijvoorbeeld aanpassing van de afvoer via het rookkanaal, beperking van het stoken en het hanteren van goed stookgedrag.

¹ Bron: VNG-model. Algemene plaatselijke verordening 2018. Artikel 6.3: Zij die belast zijn met het toezicht op de naleving of de opsporing van een overtreding van de bij of krachtens deze verordening gegeven voorschriften welke strekken tot handhaving van de openbare orde of veiligheid of bescherming van het leven of de gezondheid van personen, zijn bevoegd tot het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoner.

Als er sprake is van meerdere bronnen, organiseer dan desgewenst bij de klager(s) en stokers een wijkbijeenkomst, waarbij er wordt toegewerkt naar een doel.

Stap 11: bepaal of er aanvullend een kwantitatieve methode moet worden toegepast.

Leidt de voorlichting niet tot het gewenste resultaat, bepaal dan of er aanvullend een kwantitatieve methode moet worden toegepast. De kwantitatieve methode komt aan de orde als de volgende vragen met "ja" zijn beantwoord:

- Is de verspreiding van de rookgassen (op enig moment) naar de woningen van derden gericht? (stap 3);
- Wordt gestookt bij negatief advies van stookwijzer en als een stookalert is afgegeven? (stap 5);
- Is de kleur van de rook wit, grijs of zwart en/of is er geur te ruiken? (stap 6).

De mate van stookoverlast kan vervolgens gekwantificeerd worden met de inschatting van de emissie uit stap 8 en een inschatting van de duur en frequentie van de houtstook in de kachel waar de klachten betrekking op heeft.

Het antwoord op stap 4 (omgevingskenmerken), is aanvullend van belang.

Er is sprake van een overlastsituatie als de immissieconcentratie van 0,5 ou/m³ als 98 percentiel wordt overschreden. Een toetsing op deze waarde kan slechts door middel van berekening worden aangetoond. Een nadere uitwerking hiervan is te vinden in hoofdstuk 10.3 van het kennisdocument '[Gezondheids- en hindereffecten door houtkachels van particulieren](#)' (STAB, 2019).

4. Meer informatie

- Website Schone Lucht Akkoord: [Houtstook van particuliere huishoudens - Schone lucht akkoord](#)
- Website IPLO: [Houtstook: de Stookwijzer en het stookalert - Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)
- Website IPLO: [Regels voor houtstook vanuit woningen - Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)
- Website IPLO: [Technische bouwregels voor houtkachels - Informatiepunt Leefomgeving \(iplo.nl\)](#)
- Website InfoMil: [Hinder en gezondheidseffecten van houtkachels - Kenniscentrum InfoMil](#)
- Website RIVM: [Vraag en antwoord Houtrook | RIVM](#)
- Website VNG: [Luchtkwaliteit | VNG](#)
- Website Stookalert RIVM: [Stookalert | RIVM](#)
- Website Stookwijzer: [Stookwijzer - Vuur stoken of niet? Realtime advies over hout stoken](#)
- Website Milieu Centraal: [Houtkachel of open haard: stooktips | Milieu Centraal](#)
- Kennisdocument '[Gezondheids- en hindereffecten door houtkachels van particulieren](#)' (STAB, 2019).
- Rapport '[Houtstook in Nederland](#)' (Motivaction, 2019)
- Voorlichtingsmateriaal houtstook 'Je ziet het niet, maar het is er wel..' 2021/2022